Három dékán kar és új évi jókívánságok

Dr. Szőkefalvi Nagy Béla
Természettudományi Kar

Az új esztendőben, 1966-ban, remélem és várom, hogy sikerül újabb eredményeket elérni mind az oktató-nevelő, mind a tudományos kutató munkában. A karunk intézeteiben folyó lelkes, tudományos munka jövőre is meg fogja hozni gyümölcseit és ezeket felhasználva az oktatásban azt eredményezi, hogy mélyebb tudású szakembereket bocsájthatunk az életbe. A közelmúltban felszerelt M—3-as elektronikus számológép a jövő évben már bizonyára teljes kapacitással kifejti azt, amit „tud", — a matematikus képzésben történő felhasználása mellett egyes dél-magyarországi üzemek szervezési, beruházási problémáinak megoldásában is jelentős segítséget nyújt.

Kívánom, hogy a „Szegedi Egyetem" és a hallgatók között az elkövetkezőkben még szorosabb kapcsolatot sikerüljön létrehozni. Ezt — véleményem szerint — nagyban elősegítené, ha a lap olyan megbízható, komoly hírforrás lenne, ami nemcsak a mai, hanem a volt hallgatóknak is szól. Egyetemünk volt hallgatói — immár tanárok, mérnökök, orvosok, kutatók — élettapasztalatokkal felruházva értékes tanácsokat tudnának adni a mai hallgatóknak, csak meg kellene őket szólaltatni. A hallgatókat mindig érdekli, milyen az élet szemtől szembe. A volt hallgatók is örömmel elmondanák véleményüket. Így el lehetne mélyíteni a mai és a volt hallgatók közötti kapcsolatot, ami egyben a volt hallgatók és az Alma Mater közötti „távolságot" is csökkentené. Karunk hallgatóinak a sikeres vizsgák és a jobb tanulmányi eredmények mellett, minél kevesebb betegség miatti vizsgahalasztást kívánok!

Dr. Halász Előd
Bölcsészettudományi Kar

Remélem, hogy 1966-ban a több ponton függőben levő tanszéki problémák megnyugtatóan megoldódnak. Sikerül megfelelő vezetőket állítani a kérdéses tanszékek élére. Mind az oktató-nevelő, mind a tudományos kutató munka emelkedése szempontjából, ez kulcsponti probléma.

Valamennyiünk jogos óhaja, hogy mielőbb birtokba vehessék a hallgatók az újszegedi kollégiumot. A kollégium nagy segítséget nyújt a hallgatók lakásproblémájának megoldásában, és ezen túlmenően, döntő jelentőségű a közösségi szellem kialakításában, a hallgatók jellemének formálásában. A kulturált, jó körülmények bizonyára az ott lakó hallgatók tanulmányi eredményét is pozitív irányba befolyásolják.

A hallgatók általános műveltségének emelésében nagy segítséget nyújthat a „Szegedi Egyetem" is. A nem bölcsész hallgatókat is foglalkoztatják az irodalom kérdései. Éppen ezért hasznos lenne, ha a lap még több esztétikai, irodalomelméleti, elvi kérdéssel, a modern irodalom irányzataival is foglalkozna kritikai, vitajellegű írásokban.

Az utóbbi időben a fiatal szegedi tehetségek írásai közül, mintha kevesebbet közölnének, pedig nem lenne érdektelen, nagyobb teret szentelni ezen írásoknak.

Kívánom, hogy az új esztendőben karunk valamennyi dolgozója és hallgatója, lépjen közelebb élete céljának megvalósításához.

Dr. Kemenes Béla
Jogtudományi Kar

Minden szempontból fejlődést várok az új évben. Ez nem irreális óhaj. A kar személyi és anyagi feltételei adottak ahhoz, hogy előbbre léphessünk. A jövőben még képzettebb, sokoldalúbb, alaposabb tudással rendelkező jogászokat kívánunk kibocsátani, és ez szükségképpen a követelmények emelését jelenti, de hallgatóink, akik sikeresen megbirkóztak az alapos, szigorú felvételi vizsgával, — meg fogják állni a helyüket.

Örömmel állapítom meg, hogy a „Szegedi Egyetem" — a kisebb pontatlanságok ellenére —, színvonalában javult, érdekesebb lett. Remélem, ez a fejlődés folyamatos lesz a jövőben is. Talán bizonyos általános szakmai problémák népszerűsítő bemutatásával még jobban emelni lehetne a lap színvonalát. Nem lenne érdektelen például, napjaink nemzetközi politikai eseményeinek jogi vonatkozásait megvilágítani, vagy az irodalom sokakat érdeklő kérdései közül a szocialista realizmus követelményeit, a nyugat haladó irodalom megítéléséről alkotott álláspontot bemutatni. De ugyanígy nagy lehetőségek mutatkoznak a természettudomány eredményeinek népszerűsítésében illetve abban, hogy egyetemünk természettudományi karán milyen érdekes, ismertebb kérdéscsoportokkal foglalkoznak. A különböző tudományágak eredményeinek bemutatása a hallgatók általános műveltségének értékes kiegészítője lenne.

Szeretném, ha a lap kritikusabban foglalkozna az eléggé elterjedt, de vélemé-

Közöttünk él

Farkas Ernő, a Ságvári Endre Gimnázium orosz—német—francia szakos tanára. A sors kegyetlen iróniája, hogy ez a tanár nem nyelveket oktat, hanem politechnikai képzéssel kapcsolatos problémákkal foglalkozik. Így kívánta az iskola érdeke... Szerény, félrehúzódó ember. De ha a helyzet úgy kívánta, megvédte a maga igazát, nyíltan is. A felületes szemlélő azt hinné, semmi sem érdekli. Csak beszélgetés közben derül ki, menynyire járatos a sportban, közgazdasági, politikai kérdésekben, irodalomban, művészetben. S azt még az első beszélgetés alapján sem tudjuk meg, hogy ő a Magyarországon egyetlen Eszperantó Múzeum és Könyvtárnak az ügyintézője. A könyvtárról faggatom.

Harmincnyolc országgal van kapcsolatban

— A könyvtári részleg 38 országgal van jó kontaktusban. Sok hazai és külföldi érdeklődőnek kell eleget tennünk. Elmondok néhány példát, hogy mit keresnek a kutatók nálunk. Doktori disszertációhoz kérnek anyagot, magyar kutatók eszperantóul megjelent fordítások bibliografiáját kérik Petőfi, Juhász Gyula és Arany műveiből. De akadnak egészen furcsa kívánságok is: magyarországi olasz vonatkozású utcanevek gyűjteményét keresi egy olasz kutató.

Könyvtárvezetés társadalmi munkában

S aztán újságokat, folyóiratokat nézegetünk. 28 folyóiratot járat rendszeresen a könyvtár. Egyik kínai folyóiratban látom a Somogyi-könyvtár épületének fényképét. (Itt kapott ugyanis helyet a Hungarlanda Eszperanto Muzeo kaj Bibliotéko is.) A levelezést és az adminisztrációt két ember, Farkas Ernő és Gyuris György könyvtáros végzi.

Csendben, nyugodtan, de örömmel és szívesen végzi munkáját. Itt él közöttünk, olyan ember, mint mi, becsületesen, rendesen dolgozik. S eddig azt hittük, hogy ugyanolyan szürke átlagember, mint mi magunk.

Hol volt hol nem volt...

Szavalóverseny helyett - irodalmi klubest

Nem volt. Nem tartottak meg egy szavalóversenyt. S mindez nem az Óperenciás tengeren túl történt, hanem a Jogtudományi Karon.

Egy szavalóversenyen nem jelentek meg a versenyzők, azaz közülük csak hárman.

A versenyt nem tudták lefolytatni. Szerencsére a leleményes kultúrfelelős — még mielőtt belebetegedett volna — visszanyerte lélekjelenlétét és, ötletes megoldással, szavalóverseny helyett: kötetlen versmondást — irodalmi klubestet javasolt tartani.

A továbbiak éles ellentétben állnak azzal a kellemetlen motívummal, amit a verseny elmaradása jelentett.

Gyönyörű szavalatot hallottunk *Molnár Judit*tól (III. évf.), aki Federico Garcia Lorca „alvajáró cigánylányát" varázsolta elénk, szinte odavetítve a színeket, a libbenő hajat. De megérdemelten aratott sikert *Merényi Judit* (II. évf.) csiszolt, finom versmondása, s *Dienes Árpád* (I. évf.) „tékozló fiúja", éppúgy, mint *Lantos István* (IV. évf.) magával-ragadó, kiválóan színezett, magabiztos versmondása, amely igen nagy hatással volt a közönségre.

Talán csak időrendben maradt utolsónak az elsős *Fekete István*, aki saját költeményét adta elő, a vers hangulatának megfelelően a 16 évesek szentimentalizmusával.

Miért nem jelentek meg a versenyzők? Az időpontban a jelentkezők már hetekkel előbb megállapodtak, sőt új időpont kijelölésére egyenesen azért került sor, hogy ez jobban megfeleljen a versenyzőknek és az érdeklődőknek egyaránt.

A megkérdezett távolmaradók így válaszolnak:

„Randevúm volt." (Durkó M.) „Tanultam..." (Dett L.) „....." (többen).

Megdöbbentő felelőtlenség, amit nem lehet megbocsátani. Sajnos, megtorolni sem. (Pedig megérdemelnék!)

A Duna-konföderáció eszmei öröksége

Mérei Gyula könyvéről

Nemzedékem *Németh* Lászlótól tanulta meg a *tejtestvériség* fogalmát, s a népi írók szótárából ismerte meg a *Duna-konföderáció* eszméjét. Az a „kiáltvány", melynek első pontjában — a háború utolsó napjaiban — *József* Attila nevét követeltük az egyetem homlokzatára, *a hetedik pontban* éppen ehhez, „a kossuthi Duna-konföderáció megvalósításához" kívánt orosz és szerb tanszéket egyetemünkre. *Balázs* Béla lett aztán útmutatónk: az ő közismert rokonszenve a jugoszlávokhoz, szellemi tájékozódása a szomszéd népek irányába, erjesztője lett a felszabadult országok kulturális közeledésének.

S nemrég, *Horváth* Zoltán könyvéből, *Márkus* István tanulmányából kellett megtudnom, hogy a dunai népek együttműködésének eszméje nem egészen jogosan kötődik Kossuth nevéhez. Sőt, *Mérei* Gyulának a Kossuth kiadónál most megjelent kitűnő könyve *(Föderációs tervek Délkelet-Európában és a Habsburg-monarchia, 1840-1918)* az együttműködési törekvések történetének elemzése során arra is rámutat, hogy Kossuth, a nemesi-nemzeti aspirációk szóvivője, mennyire merev és hajthatatlan volt, noha *Teleki* László sürgette őt 1849 márciusában: ne legyen szűkmarkú a nemzetiségi követelésekkel szemben. Forradalmunk, szabadságharcunk bukásának egyik oka éppen ez lett: a „döntsön a kard!" jelszava a szerbekkel szemben, a megkésett szegedi egyezség Bălcescuval...

A reformkor nagy alakja, *Wesselényi* Miklós volt az első, aki 1843-ban a monarchia népeinek föderációjában, „álladalmi szövetségében" látta a magyarság és a nemzetiségek történelmileg kialakult ellentétének megoldását. A szerb *Garašanin*, a lengyel Adam Jerzy *Czartoryski* rokon terve egy hibában leledzett Wesselényiével: mindegyik a maga nemzetének vezetésével képzelte a szövetkezést.

Az 1848-as európai földrengés égetően időszerűvé tette a korábbi óhajok valóra váltását. *Czartoryskiék ihlették Telekit és Bălcescut is.* A román forradalmár politikus már 1848 májusában Magyarország, Erdély, Havasalföld és Moldva államszövetségének tervét dédelgette. *Bonyolultan dialektikus folyamat rontotta le ezt a történelmi fejlődés irányába mutató tendenciát:* egyfelől a magyar forradalmi vezetők említett szükkeblűsége, másfelől a nemzetiségi politikusok császárhű magatartása *taszító kölcsönhatással mélyítették* a már-már áthidalhatónak látszó szakadékot. A nemzetiségi törekvések utóbb a reakciót szolgálták: „Nemzeti követeléseik teljesítése érdekében a Habsburg ellenforradalommal szövetkeztek." Hiába volt már Czartoryski lakásán cseh-lengyel-magyar találkozó (1849. május 19.), s hiába írta a vak Wesselényi utolsó cikkében: *„Föderatív dunai köztársaságot akarok... Keleten a dákorománokkal, délen a délszlávokkal, nyugaton Németország egyesült tartományaival további államszövetségbe szövetkeznénk. Magyarország a központi államot alkotná, és Budapest Közép-Európa fővárosa lehetne."*

A szabadságharc bukása után az emigráció kezdi levonni a tanulságokat. Ismét Teleki a legmesszebb látó s mellé áll *Klapka* is, bizonyítva, hogy nemcsak kitűnő katona, de forradalmi demokrata politikus is. Bălcescuval, a *„Dunai Szövetséges Államok"* tervének (1850) makacs kikovácsolójával tárgyalnak, s közben Kossuthot igyekeznek meggyőzni a területi integritás és a magyar felsőség föladásának szükségességéről. Kossuth kiutahiai tervében (1851) még mindig nem hajlik. A nemzetközi események, Teleki és főként Klapka (1855) azonban új felismerésre késztetik, s *így születik meg a Kossuth nevéhez fűződő, valójában Klapka és az olasz Canini által készített, Kossuth gondolataival kiegészített okmány, a Dunai Szövetség terve (1862).*

Ez elismeri a nemzetek önrendelkezési jogát, nem ragaszkodik a magyar szupremáciához (a szövetségi tanács székhelye fölváltva Pest, Bukarest, Zágráb, Belgrád), sőt enged a területi sérthetetlenség elvéből is, amennyiben Erdély és Vajdaság autonómiáját elfogadja.

A kiegyezéstől az első világháború kitöréséig nem is született demokratikus szándék a Duna-menti népek államszövetségére. Most fölülről, a Habsburg-monarchia válságainak megoldási kísérletéül kezdeményeztek látszatra hasonló terveket. *Dienes Árpád* (I. évf.) „tékozló zülük csak ideális kivétel a balkáni szocialisták belgrádi kongresszusának (1909) kísérlete, *Tucović*nak, a szerb szociáldemokrata párt titkárának előterjesztése a határok lebontásáról, a proletariátus vezetése alatti balkáni föderatív köztársaságról. A Balkán-háború (1912) éppen ellentétesen hatott, s általában, az élesedő nemzeti igények nem a burzsoá föderációt, hanem inkább a különválást ösztökélték. *A föderációs elgondolásokat éppenséggel a monarchia fönntartásának hívei terjesztették, elsősorban Ferenc Ferdinánd (1895) és hívei, a „nagyosztrák" tervek kinfundálói.* A trónörökös erőszakos, abszolutista törekvései a monarchia létét próbálták meghosszabbítani. Hasztalanul, mert 1918-ban széthullása *történelmi szükségszerűség* volt.

Ma Nyugaton eszményítik a monarchiát, a „népek börtönét": a *„nemzetekfölötti állam"* tipusát látják benne, s történészek hada serénykedik — nemcsak Ausztriában, hanem az amerikai Texas egyetemén is — „rehabilitálásán". Mérei Gyula több tanulmányában szállt már szembe e történelemhamisító nézetekkel, s mostani könyvében is, valahányszor egy-egy föderatív terv történeti helyét, szerepét, értékét rokonszenves elfogulatlansággal elemzi, cáfol és érvel ellenükben. Kíméletlenül, mégsem mazochista módon, bírálja a magyar ábrándokat, de az árnyalt értékelést kíván még szocialista történészektől is. Megvédi pl Kossuth tervét Fran *Zwitter* Jaroslav Šidak és Vaso *Bogdanov* könyvének (Belgrád, 1960) sommás fitymálásától. Talán csak Ottó *Bauerrel* szemben méltánytalan kissé, helyeslésnek vélve szavaiból azt, ami pusztán kényszerű ténymegállapítás. *Jászi* Oszkárnak, a *Keleti Svájc* apostolának megítélésében is közelebb éreztük az igazsághoz Mérei 1947-es könyvének elemzését; most mintha szigorúbb lenne hozzá, felejtené, hogy Jászi — a monarchiát, sőt a német hegemóniát változhatatlan adottságnak tekintve — milyen viszonyok közepette, milyen közegben, *milyen nézetekhez képest mert hangot adni* nézeteinek.

Nálunk több mint egy évtizedig tabu volt a Duna-konföderáció emlegetése, mert a dogmatikus előítélet oktalanul szovjetellenes élt látni benne. *Most, amikor a szocialista országok együttműködése mind összébb fűzi a Kelet-Európai népeket, s gazdasági és kulturális tekintetben is egyre többet valósít meg elveink meg nem értett, korán jött terveiből, nagyon időszerű örökségünk fölmérése.* „A harcot, melyet őseink vívtak, békévé oldja az emlékezés..." Mérei Gyulának megnyugtatóan széleskörű szakirodalmi tájékozottságáról tanúskodó könyvét mielőbb le kellene fordítani az *érdekelt nemzetek nyelvére.*

PÉTER LÁSZLÓ

Már tető alatt

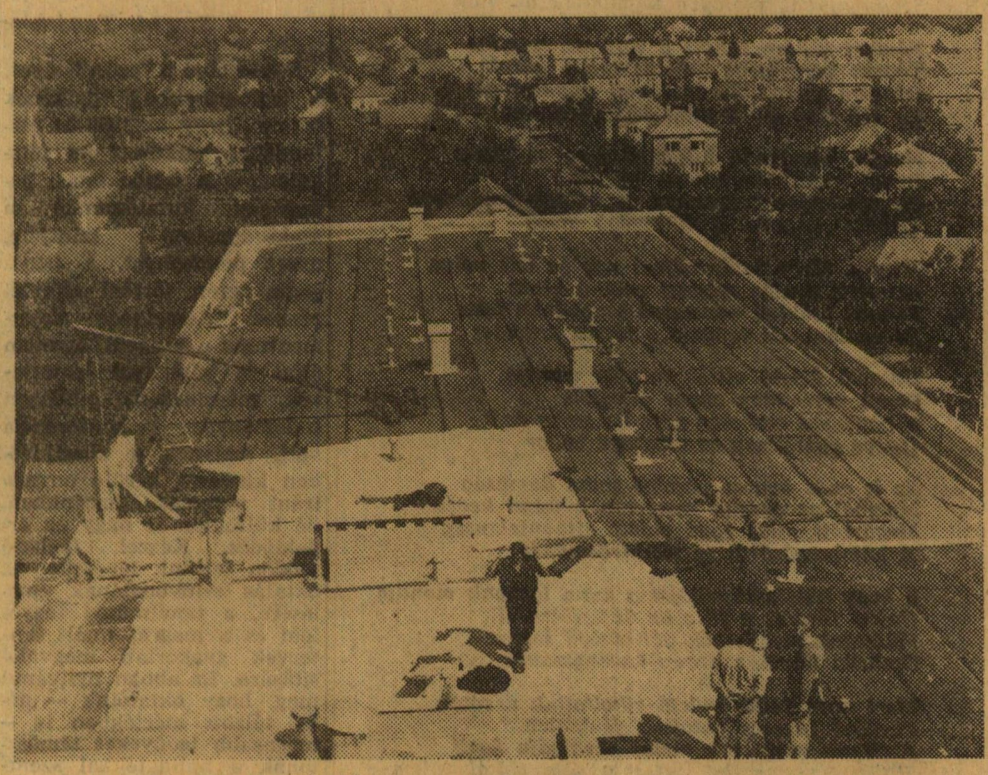

Új esztendő kezdődött ebben az évben, az új tanév kezdetére a József Attila Tudományegyetem hallgatói közül mintegy háromszázhuszan szegedi kollégium lakói lesznek. Az építkezés már „tető alatt van" mint mondani szokták. A belső tér kialakítása van folyamatban, együtt a közművesítéssel. A Csongrád megyei Állami Építőipari Vállalat dolgozói nagy igyekezettel végzik a munkát. Képünk az épület tetejéről nyíló kilátást mutatja, amely nem olyan kedvezőtlen... A hallgatók elhelyezésén, az eddigi zsúfoltságon lényegesen könnyít majd ez az új kollégium.